ناوړه دودونه د پرمختګ په وړاندې خنډ

Mosa Khan Zabuli **:Author**
په غونډې کې واورېدل شول چې [د دغو دودونو] له امله ټولنیز پرمختګ ځومره ګړند دی.

د آی ډبلیو پي آر له خوا په یوې جوړې کړای شوې مناظرې کې د ګډون کوونکو د وینا له مخې ناوړه دودونه د افغانستان په سویل لویدیځ ولایت، زابل کې د پرمختګ مخه نیسي.

غونډه د ۲۰۱۷ کال د جنورۍ د میاشتې په ۲۳ د زابل ولایت په مرکز، قلات ښار کې جوړه شوې وه. په غونډه کې واورېدل شول چې بشري حقونه او د جنسیت تساوي په ځانګړي ډول دغو ناوړو دودونو ځپلي دي.

د عبدالولي ولي په نامه یوه قومي مشر وویل: «له کلونو کلونو راهیسې په زابل ولایت کې زاړه فرهنګي دودونه عام دي. د بېلګې په توګه د لوړ ولور اخیستل، د ټیټ عمر ودونه، د ماشوم د زېږېدو لپاره روغتون ته د ښځو نه وړل او داسې نورې ورته ستونزې.»

هغه په دوام وویل: «د زړو او ناوړو دودونو له امله د زابل خلک له بېوزلۍ او نورو ستونزو سره مخ دي. د دغو دودونو له امله خلک د هېواد قوانینو ته درناوی نه کوي او پر ځای یې هر هغه څه کوي، چې زړه یې غواړي.»

د زابل ولایت د امنیه قوماندانۍ د حقوقي چارو رئیس، محمد حکیم وویل، د دغه ټولو کارونو لامل د زده کړې او پوهې نشتوالی دی.

هغه وویل: «پر لیک لوست د نه پوهېدو لوړه کچه، زاړه او کرکجن دودونه لا تر اوسه لاسبري دي او د حکومت مخه یې ډب کړې ده. د دې پر ځای چې دولت د خلکو په وړاندې پرتې پراخه ستونزې هوارې کړي، پر کوچنیو موضوعګانو یې ځان بوخت کړی دی.»

نوموړي زیاته کړه، [د دغو دودونو] اغېز په ځانګړي ډول د جنسیت پر حقونو ډېر غموونکی دی.

حکیم په دوام وویل: «د زابل په ولایت کې ډېری ښځې له زده کړې څخه بې برخې دي. له دې امله د کرکجنو دودونو ښکار کیږي.»

ځایي فعاله، زرمینه پټان له دې سره موافقه ده، زیاتوي: «په زابل ولایت کې په خلکو کې د لیک لوست د نشتوالي او بېوزلۍ تر شا اصلي عامل دا زاړه ډاروونکي دودونه دي.»

هغې په دوام وویل، په دغه شرایطو کې ټولنیز پرمختګ ناشونی دی.

هغې وویل: «د لیک لوست او د خلکو د معلوماتو د نشتوالي له امله دا دودونه لا تر اوسه په زابل ولایت کې د خلکو د ژوند تګلوری ټاکي. پایله یې دا ده چې ښځې د کور په څلورو دېوالونو کې ایسارې دي او باید همدلته خپل ژوند ته دوام ورکړي.»

هغې زیاته کړه: «دا د دې معنا نه لري، چې که یوه ښځه له کوره ووته، نو بداخلاقه به وي. معنا یې دا ده چې هغه له بېوزلۍ څخه د ځان د خلاصولو لپاره کار لټوي، پیسې لاسته راوړي او خپلو ماشومانو ته خواړه چمتو کوي.»

د ټیټ عمر د ودونو، کورني تاوتریخوالي او له نورو حقونو څخه د سرغړونې په اړه پټان په دوام وویل: «د ښځو په وړاندې تاوتریخوالی د منلو نه دی. اسلام او زموږ بډای فرهنګ موږ ته اجازه نه راکوي چې د نورو، په ځانګړي ډول د ښځو، په وړاندې تاوتریخوالی سرته ورسوو.»

د زابل د ملي راډیو تلویزیون د خپرونو مشر، محمد نعیم ستوري وویل، ځایي خلکو ته پکار دي چې پخپله د بدلون لپاره لسټونې بډ وهي.

هغه وویل: «کله چې موږ د خپل حکومت پر فعالیتونو نیوکه کوو، باید خپلو کارونو ته هم پام وکړو. موږ تر کومې کچې د هېواد د قانون متابعت او درناوی کوو؟ د خپل هېواد د ګټې لپاره څه کوو؟ موږ په داسې یو هېواد کې ژوند کوو چې هیڅوک پکې مقرراتو ته درناوی نه لري، خلک مو په دې سوچ کې دي چې هغوی له قانون څخه پورته دي او دا کار زښتې ډېرې ستونزې زېږوي.»

ستوري زیاته کړه: «که چېرته افغانان د یو بل حقونو ته درناوی پیل کړي، نو ډېره به اسانه وي چې د ناوړو دودونو ریښې وباسو. دا کار به نوي پیل ته لاره هواره کړي.»

Location: افغانستان
:Topic Rule of Law
:Focus Promoting Human Rights and Good Governance in Afghanistan

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D9%86%D8%A7%D9%88%DA%93%D9%87-%D8%AF%D9%88%D8%AF%D9%88%D9%86%D9%87-%D8%AF-%D9%BE%D8%B1%D9%85%D8%AE%D8%AA%DA%AF-%D9%BE%D9%87-%D9%88%DA%93%D8%A7%D9%86%D8%AF%DB%90-%D8%AE%D9%86%DA%89